

Ewa Stawicka

Kodeks Etyki Adwokatów Unii Europejskiej

Palestra 48/3-4(543-544), 144-158

2003

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kodeks Etyki Adwokatów Unii Europejskiej

przyjęty przez 18 delegacji narodowych reprezentujących
Adwokatury i Stowarzyszenia prawnicze Unii Europejskiej
podczas Sesji Plenarnej CCBE w dniu 28 października 1988 r.
ze zmianami uchwalonymi podczas Sesji Plenarnych CCBE
w dniach 28 listopada 1998 r. i 6 grudnia 2002 r.

SPIS TREŚCI

1. PREAMBUŁA
  - 1.1. Pozycja adwokata w społeczeństwie
  - 1.2. Moc obowiązująca kodeksów etyki zawodowej
  - 1.3. Cel istnienia niniejszego Kodeksu Etyki
  - 1.4. Zakres podmiotowy stosowania niniejszego kodeksu
  - 1.5. Zakres przedmiotowy stosowania niniejszego kodeksu
  - 1.6. Definicje
2. ZASADY OGÓLNE
  - 2.1. Niezależność
  - 2.2. Zaufanie i wiarygodność
  - 2.3. Tajemnica zawodowa
  - 2.4. Respektowanie reguł zawodowych innych adwokatów i stowarzyszeń prawniczych
  - 2.5. Niedopuszczalność łączenia zawodu adwokata z niektórymi innymi zajęciami

- 2.6. Zakres dopuszczalnej osobistej reklamy
- 2.7. Dobro klienta
- 2.8. Ograniczenia odpowiedzialności adwokata wobec klienta
3. STOSUNEK DO KLIENTÓW
  - 3.1. Początek i zakończenie zlecenia
  - 3.2. Konflikt interesów
  - 3.3. *Pactum de quota litis*
  - 3.4. Zasady ustalania wysokości honorarium
  - 3.5. Wpłaty na poczet honorarium i wydatków
  - 3.6. Dzielenie się honorarium z osobami nie wykonującymi zawodu adwokata
  - 3.7. Wybór rozwiązań najmniej kosztownych dla klienta oraz udzielanie informacji o prawnych możliwościach uzyskania pomocy z urzędu
  - 3.8. Środki finansowe należące do klientów
  - 3.9. Obowiązkowe ubezpieczenie odpowiedzialności cywilnej
4. STOSUNEK DO SĄDÓW
  - 4.1. Normy etyczne obowiązujące przy wykonywaniu czynności przed sądami
  - 4.2. Zachowanie równoprawności stron w postępowaniu
  - 4.3. Szacunek dla sądu
  - 4.4. Niedopuszczalność podawania informacji nieprawdziwych bądź mylących
  - 4.5. Rozciągnięcie mocy obowiązującej na arbitrów oraz inne osoby sprawujące zbliżone funkcje
5. STOSUNEK DO KOLEGÓW
  - 5.1. Koleżeństwo
  - 5.2. Współpraca pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich
  - 5.3. Korespondencja pomiędzy adwokatami
  - 5.4. Niedopuszczalność pobierania opłaty za skierowanie klienta
  - 5.5. Porozumiewanie się ze stroną przeciwną
  - 5.6. (*uchylony*)
  - 5.7. Odpowiedzialność wobec kolegów za uregulowanie należnego im honorarium
  - 5.8. Szkolenie młodych adeptów do zawodu
  - 5.9. Spory pomiędzy adwokatami wywodzącymi się z różnych państw członkowskich

* * *

1. PREAMBUŁA

1.1. Pozycja adwokata w społeczeństwie

W społeczeństwie zbudowanym na zasadach państwa prawa adwokat ma do wypełnienia szczególną rolę. Jego obowiązków nie wyczerpuje należyte i mieszczące się w prawnie określonych granicach wykonywanie zleconych mu

czynności. Spoczywają na nim niezbywalne obowiązki zarówno w stosunku do wymiaru sprawiedliwości, jak i w stosunku do tych, których prawa i wolności zostały powierzone jego pieczy; adwokat powinien zatem nie tylko dochodzić interesów swoich klientów, lecz także stawać się jednocześnie ich doradcą. Pozycja adwokata nakłada nań zatem cały szereg obowiązków zarówno prawnej, jak i moralnej natury, stojących nieraz we wzajemnej sprzeczności, a wiążących go wobec:

- klienta;
- sądów oraz innych władz, przed którymi adwokat dochodzi praw na rzecz swego klienta bądź działa w jego imieniu;
- adwokatury w ogólności, jak również każdego pojedynczego adwokata; a także
- społeczeństwa, dla którego istnienie wolnego, niezależnego i samorządnego zawodu stanowi podstawowy środek ochrony praw ludzkich w ich zektywnięciu z władzą państwową oraz z innymi kategoriami interesów odgrywających społeczną rolę.

1.2. Moc obowiązująca kodeksów etyki zawodowej

1.2.1. Celem dobrowolnego podporządkowania się zasadom etyki zawodowej jest zapewnienie właściwego wypełniania przez adwokata jego podstawowej funkcji, wyznaczanej mu przez każde cywilizowane społeczeństwo. Nierespektowanie przez adwokata owych zasad musi zatem ostatecznie skutkować sankcjami dyscyplinarnymi.

1.2.2. Normy etyczne, którymi rządzą się poszczególne adwokatury bądź stowarzyszenia prawnicze, wyrastają z ich własnych tradycji. Normy te regulują kwestie związane ze sposobem zorganizowania się oraz zakresem działalności zawodowej w danym państwie, jak również z wewnątrzpaństwowymi procedurami sądowymi i administracyjnymi, a także legislacyjnymi. Nie jest ani możliwe, ani pożądane rozpatrywanie treści owych norm w oderwaniu od ich właściwego kontekstu – tak samo jak nie byłoby możliwe ani pożądane rozszerzanie generalnego zakresu obowiązywania tych przepisów, które z samej swej natury do tego się nie nadają.

Niemniej jednak zasady, którymi rządzą się poszczególne adwokatury bądź stowarzyszenia prawnicze, mają za podstawę te same wartości i zazwyczaj stanowią wyraz takich samych przekonań.

1.3. Cel istnienia niniejszego Kodeksu Etyki

1.3.1. Postępująca integracja w ramach Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego, a także zwiększająca się częstotliwość praktyki transgranicznej uprawianej przez adwokatów w obrębie Europejskiego Obszaru Gospodarczego, uczyniły niezbędną rzeczą ustanowienie pewnych wspólnych reguł, znajdujących zastosowanie w granicach owego Obszaru i w zakresie tego typu praktyki do wszystkich

osób przynależących do którejkolwiek z adwokatów bądź któregoś z stowarzyszeń prawniczych. W szczególności, celem ustanowienia tych wspólnych reguł jest złagodzenie trudności wynikających ze stosowania „zasad podwójnej deontologii” określonych artykułem 4 Dyrektywy Komisji Europejskiej nr 77/249 z dnia 22 marca 1977 roku.

- 1.3.2. Organizacje reprezentujące profesje prawnicze zrzeszone w CCBE wyrażają pragnienie, aby zasady skodyfikowane w poniższych artykułach:
- były obecnie uznane jako wyraz konsensu pomiędzy wszystkimi adwokatami oraz stowarzyszeniami prawniczymi Unii Europejskiej oraz Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
  - zostały jak najprędzej zaakceptowane jako normy wiążące – poprzez zastosowanie procedur obowiązujących w poszczególnych państwach bądź stosowanych w ramach Europejskiego Obszaru Gospodarczego – w odniesieniu do praktyki transgranicznej wykonywanej przez jakiegokolwiek adwokata na terenie Unii Europejskiej bądź Europejskiego Obszaru Gospodarczego;
  - były brane pod uwagę przy dokonywaniu wszelkich zmian narodowych kodeksów etyki zawodowej, z jednoczesnym dążeniem w kierunku ich stopniowej harmonizacji.

Organizacje te wyrażają nadto wolę, aby narodowe kodeksy etyki zawodowej zawsze wtedy, ilekroć okaże się to możliwe, były interpretowane i stosowane w sposób zgodny z zasadami niniejszego Kodeksu.

Po zaakceptowaniu mocy wiążącej norm niniejszego Kodeksu, przy wykonywaniu praktyki transgranicznej adwokat będzie nadal związany regułami zawodowymi adwokatury bądź stowarzyszenia prawniczego, do którego przynależy – w takim zakresie, w jakim będą one zgodne z normami niniejszego Kodeksu.

1.4. Zakres podmiotowy stosowania niniejszego kodeksu

Poniższe przepisy znajdują zastosowanie do adwokatów Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, tak jak stanowi Dyrektywa nr 77/249 z dnia 22 marca 1977 roku.

1.5. Zakres przedmiotowy stosowania niniejszego kodeksu

Przy uwzględnieniu dążenia do stopniowej harmonizacji zasad deontologii i praktyki adwokackiej, stosowanych w poszczególnych państwach, poniższe normy powinny być stosowane w odniesieniu do czynności transgranicznych dokonywanych przez adwokata w ramach Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego.

Pod określeniem „czynności transgraniczne” rozumie się:

- a) wszelkie kontakty natury zawodowej z adwokatami z innych państw członkowskich;

jak również

- b) wszelkie czynności zawodowe podejmowane przez danego adwokata na terenie innego państwa członkowskiego, niezależnie od tego, czy łączą się one z fizycznym pobylem tego adwokata w owym innym państwie, czy też nie.

1.6. Definicje

W rozumieniu przepisów niniejszego kodeksu:

„własne państwo członkowskie” oznacza państwo członkowskie właściwe dla adwokatury bądź stowarzyszenia prawniczego, do którego dany adwokat należy;

„goszczące państwo członkowskie” oznacza którekolwiek z państw członkowskich, w którym dany adwokat dokonuje czynności transgranicznych;

„właściwa władza” oznacza organizację zawodową (względnie organizacje zawodowe) albo organ (względnie organa) państwa członkowskiego, odpowiedzialne za ustanawianie reguł deontologii zawodowej i za sprawowanie pieczy nad dyscypliną adwokatów.

2. ZASADY OGÓLNE

2.1. Niezależność

2.1.1. Rozmaite obowiązki, które spoczywają na osobie adwokata, wymagają odeń absolutnej niezależności, wolnej od wszelkich wpływów – w szczególności takich, jakie mogłyby wynikać z jego osobistych interesów bądź też z zewnętrznych nacisków. Tego rodzaju niezależność jest dla zaufania do wymiaru sprawiedliwości równie istotna, jak sędziowska bezstronność. Adwokat musi zatem wystrzegać się jakiegokolwiek nadwątlenia swojej niezależności i być wyczulonym na to, by nie narażać standardów właściwych jego zawodowi w zamian za przypodobanie się własnemu klientowi, sądowi bądź osobie trzeciej.

2.1.2. Niezależność opisanego wyżej rodzaju jest niezbędną zarówno w sprawach niespornych, jak i w procesach. Porada udzielona klientowi przez adwokata jest bezwartościowa, jeżeli ma ona na względzie jedynie schlebienie samozadowoleniu, własny interes albo zadośćuczynienie zewnętrznym naciskom.

2.2. Zaufanie i wiarygodność

Relacja oparta na zaufaniu może istnieć jedynie wówczas, kiedy honor, osobista uczciwość i rzetelność danego adwokata nie budzą najmniejszej wątpliwości. Dla adwokata pielęgnowanie owych tradycyjnie pojmowanych cnót jest zawodowym obowiązkiem.

2.3. Tajemnica zawodowa

2.3.1. Istotą działalności adwokata jest to, że klient mówi mu o rzeczach, o których nie powiedziałby innym osobom, jak również to, że może on być odbiorcą innych poufnych informacji. Nie może istnieć zaufanie

tam, gdzie nie byłoby pewności dochowania tajemnicy. Tajemnica zawodowa jest zatem zasadniczym prawem i zarazem obowiązkiem adwokata.

Leżący po stronie adwokata obowiązek dochowywania tajemnicy zawodowej służy interesom organów wymiaru sprawiedliwości, jak również interesom klienta. Daje to tytuł do domagania się specjalnej ochrony ze strony aparatu państwowego.

- 2.3.2. Adwokat powinien zachowywać w tajemnicy wszelkie informacje, jakie uzyskuje w toku swoich zawodowych czynności.
- 2.3.3. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie jest ograniczony w czasie.
- 2.3.4. Adwokat powinien wymagać dochowania takiego samego obowiązku tajemnicy od swoich współpracowników zawodowych, od pracowników, jak również od wszelkich innych osób współdziałających z nim w toku świadczenia usług adwokackich.

2.4. Respektowanie reguł zawodowych innych adwokatów i stowarzyszeń prawniczych

Pod rządami praw obowiązujących na terenie Unii Europejskiej i Europejskiego Obszaru Gospodarczego, adwokat z innego państwa członkowskiego może być zobowiązany do stosowania się do norm adwokatury bądź stowarzyszenia prawniczego działającego w goszczącym państwie członkowskim. Na adwokatów spoczywa obowiązek zasięgnięcia informacji co do tego, jakie normy mogą ich dotyczyć przy wykonywaniu określonego rodzaju czynności.

Organizacje będące członkami CCBE mają obowiązek przekazać teksty swoich kodeksów deontologii zawodowej Sekretariatowi CCBE – tak, by każdy adwokat mógł otrzymać w Sekretariacie egzemplarz aktualnej wersji danego kodeksu.

2.5. Niedopuszczalność łączenia zawodu adwokata z niektórymi innymi zajęciami

- 2.5.1. Po to, by wykonywać swoją działalność z zachowaniem stosownej niezależności i w sposób odpowiadający obowiązkowi wynikającemu z uczestniczenia w procesie wymiaru sprawiedliwości – adwokat jest wykluczony z podejmowania niektórych zajęć.
- 2.5.2. Adwokat działający jako pełnomocnik lub obrońca swego klienta w postępowaniu przed sądem lub przed innymi organami władzy publicznej w goszczącym państwie członkowskim, ma obowiązek stosować się do uregulowań rządzących niepołączalnością zajęć obowiązujących adwokatów goszczącego państwa członkowskiego.
- 2.5.3. Adwokat osiedlony w goszczącym państwie członkowskim i chcący na jego terenie bezpośrednio uczestniczyć w działaniach gospodarczych lub innych, niezwiązanych z wykonywaniem praktyki adwokackiej,

powinien stosować się do takich samych norm ustanawiających zakaz wykonywania pewnych zajęć lub ich niepołączalność z zawodem adwokata, jakie obowiązują adwokatów goszczącego państwa członkowskiego.

2.6. Zakres dopuszczalnej osobistej reklamy

2.6.1. Adwokat jest uprawniony do informowania społeczeństwa o swych usługach – przy założeniu, że informacja taka jest dokładna i nie wprowadzająca w błąd – z poszanowaniem tajemnicy zawodowej oraz innych podstawowych wartości.

2.6.2. Szukanie przez adwokata rozgłosu¹ za pomocą jakichkolwiek środków przekazu, w szczególności takich jak prasa, radio, telewizja, środki elektronicznej komunikacji bądź w inny sposób – jest dozwolone w granicach zakreślonych wymogami Art. 2.6.1.

2.7. Dobro klienta

Przy należytym poszanowaniu wszelkich przepisów prawa i reguł deontologii zawodowej, adwokat zawsze powinien działać w zgodzie z najlepiej pojmowanymi interesami klienta, stawiając je ponad swym własnym interesem i ponad interesami członków swojej korporacji zawodowej.

2.8. Ograniczenia odpowiedzialności adwokata wobec klienta

W granicach dopuszczonych prawem własnego państwa członkowskiego oraz goszczącego państwa członkowskiego – adwokat może limitować zakres swej odpowiedzialności wobec klienta, o ile czyni to w zgodzie z regułami kodeksu etyki zawodowej, którym podlega.

3. STOSUNEK DO KLIENTÓW

3.1. Początek i zakończenie zlecenia

3.1.1. Adwokat może działać w danej sprawie wyłącznie na podstawie upoważnienia udzielonego mu przez klienta, jak również na podstawie zlecenia udzielonego mu przez innego adwokata działającego w imieniu klienta bądź też na podstawie zlecenia właściwego organu.

Adwokat powinien dołożyć niezbędnych starań dla upewnienia się co do tożsamości, właściwości i uprawnienia danej osoby lub organu zlecającego mu dokonanie czynności, jeżeli wskutek specyficznych okoliczności owa tożsamość, właściwość czy też uprawnienie wydają się niejasne.

3.1.2. Adwokat powinien udzielać pomocy prawnej i reprezentować klienta bez zwłoki, czyniąc to sumiennie i starannie. Ma on obowiązek brać osobistą odpowiedzialność za wywiązanie się z przyjętych na siebie

---

¹ W tekstach oryginalnych : *personal publicity*; *publicité personnelle*

zobowiązań. Powinien też na bieżąco informować klienta o toku powierzonej mu do prowadzenia sprawy.

- 3.1.3. Adwokat nie powinien podejmować się prowadzenia sprawy, co do przedmiotu której jest świadom bądź też powinien być świadom swej niekompetencji, chyba że podejmuje się jej prowadzenia wspólnie z innym adwokatem, który niezbędną do tego wiedzę posiada. Adwokat nie powinien przyjmować zlecenia, jeżeli ze względu na naturę innej pracy nie będzie się w stanie z niego wywiązać.
- 3.1.4. Adwokatowi nie wolno korzystać z prawa do wycofania się z dalszego prowadzenia sprawy w taki sposób albo w takich okolicznościach, kiedy klientowi mogłaby wskutek tego zagrozić szkoda ze względu na niemożność uzyskania na czas pomocy prawnej skądinąd.

3.2. Konflikt interesów

- 3.2.1. Adwokat nie może świadczyć doradztwa, przyjmować pełnomocnictwa ani też działać w imieniu dwóch lub więcej klientów w tej samej sprawie, jeżeli istnieje konflikt pomiędzy interesami owych klientów bądź też zachodzi uzasadnione ryzyko powstania takiego konfliktu.
- 3.2.2. Jeżeli pomiędzy dwoma klientami wyniknie konflikt interesów, jak również wtedy gdy zaistnieje ryzyko złamania tajemnicy zawodowej albo też kiedy niezależność adwokata może zostać nadwątlona – ma on obowiązek wycofać się z działania w imieniu obydwu klientów.
- 3.2.3. Adwokat ma również obowiązek powstrzymać się od działania na rzecz nowego klienta, jeżeli istnieje ryzyko złamania tajemnicy zawodowej w stosunku do klienta dotychczas reprezentowanego albo gdy wiedza, którą dany adwokat uzyskał co do stanu spraw swego dotychczasowego klienta, przynosiłaby nieuprawnioną korzyść nowemu klientowi.
- 3.2.4. Jeżeli adwokaci prowadzą wspólnie biuro, punkty od 3.2.1. do 3.2.3. stosuje się odpowiednio do całego biura, a także do poszczególnych działających w nim adwokatów.

3.3. *Pactum de quota litis*

- 3.3.1. Adwokat nie może zawierać odnośnie do swego honorarium porozumienia określanego mianem „*pactum de quota litis*”.
- 3.3.2. Przez „*pactum de quota litis*” rozumie się ustalenie dokonane pomiędzy adwokatem a jego klientem przed zapadnięciem końcowego orzeczenia w sprawie, na mocy którego klient zobowiązuje się oddać adwokatowi określony ułamek uzyskanego rezultatu, czy to w pieniądzu, czy też w jakiejś innej formie – zależnie od treści ostatecznego orzeczenia.
- 3.3.3. Nie uważa się jednakże za *pactum de quota litis* ustalenia, na mocy którego honorarium adwokata zostaje określone proporcjonalnie do wartości przedmiotu prowadzonej sprawy – o ile ustalenie takie jest zgodne z oficjalnymi stawkami wynagrodzeń bądź też jeżeli znajduje się ono pod kontrolą właściwej władzy, której adwokat podlega.

3.4. Zasady ustalania wysokości honorarium

3.4.1. Adwokat ma obowiązek wyczerpująco poinformować klienta co do wysokości honorarium, jakiego będzie żądać, przy czym owo honorarium powinno być należycie wyważone.

3.4.2. W braku odmiennej umowy pomiędzy adwokatem a jego klientem, wysokość honorarium powinna być ustalana w oparciu o zasady, które stosowane są w stosunku do adwokatury (względnie stowarzyszenia prawniczego), której dany adwokat jest członkiem. Jeżeli przynależy on do więcej aniżeli jednej adwokatury (względnie stowarzyszenia prawniczego), powinny znaleźć zastosowanie te zasady, które są najściślej związane z umową pomiędzy adwokatem a jego klientem.

3.5. Wpłaty na poczet honorarium i wydatków

Jeżeli adwokat żąda zaliczki na poczet swego wynagrodzenia i/albo wydatków, zaliczka taka nie powinna przewyższać należycie wyważonej wysokości przewidywanego honorarium i prawdopodobnych wydatków, które będą do poniesienia.

W wypadku niewpłacenia zaliczki, adwokatowi wolno wycofać się z dalszego prowadzenia sprawy albo odmówić przyjęcia jej do prowadzenia, z zastrzeżeniem jednakże punktu 3.1.4.

3.6. Dzielenie się przez adwokata honorarium z osobami niewykonującymi zawodu adwokata

3.6.1. Z zastrzeżeniem określonych poniżej wyjątków, adwokatowi nie wolno dzielić się honorarium z osobą wykonującą inny zawód, chyba że wspólne wykonywanie praktyki przez adwokata i osobę wykonującą inny zawód jest dozwolone mocą regulacji prawnych obowiązujących w państwie członkowskim, do którego przynależy dany adwokat.

3.6.2. Przepis pkt 3.6.1. nie stoi na przeszkodzie wypłaceniu przez adwokata honorarium bądź też określonych w innej formie kwot spadkobiercom zmarłego adwokata lub emerytowanemu adwokatowi – z tytułu przejęcia jego praktyki.

3.7. Wybór rozwiązań najmniej kosztownych dla klienta oraz udzielanie informacji o prawnych możliwościach uzyskania pomocy z urzędu

3.7.1. Adwokat powinien w każdym wypadku dążyć do osiągnięcia jak najkorzystniejszego z punktu widzenia klienta rozwiązania w sporze, którego ten klient jest stroną i na odpowiednich stadiach winien mu doradzać – o ile byłoby to dla interesów klienta pożądane – skorzystanie z możliwości zawarcia ugody i/albo poddanie się innym alternatywnym metodom polubownego zakończenia sporu.

3.7.2. Adwokat powinien informować klienta o prawnych możliwościach uzyskania przezeń pomocy z urzędu.

3.8. Środki finansowe należące do klientów

- 3.8.1. Jeżeli adwokat kiedykolwiek w toku wykonywania swej praktyki zawodowej wchodzi w posiadanie środków finansowych należących bądź to do klienta, bądź do osób trzecich (w dalszym ciągu: „funduszy klienta”), znajdują zastosowanie poniższe zasady:
- 3.8.1.1. Fundusze klienta powinny być zawsze składane na rachunku prowadzonym w banku lub innej, podobnej instytucji podlegającej nadzorowi władz publicznych, przy czym na rachunek ten winna być wpłacona całość funduszy klienta otrzymanych przez adwokata – chyba, że klient wyraźnie bądź w sposób dorozumiany zgadza się na postąpienie z tymi funduszami w inny sposób.
  - 3.8.1.2. Każdy rachunek, na jaki adwokat wpłaca na własne nazwisko fundusze klienta, musi w swej nazwie lub oznaczeniu zawierać wskazanie, iż są na nim przechowywane środki przekazane adwokatowi przez jego klienta bądź klientów.
  - 3.8.1.3. Na każdym z rachunków, na który na nazwisko adwokata zostały złożone fundusze klienta, musi przez cały czas znajdować się kwota nie niższa od sumy funduszy klientów przekazanych temu adwokatowi.
  - 3.8.1.4. Całość funduszy zostanie wypłacona klientom natychmiast lub też w wypadku zaistnienia uzgodnionych z danym klientem warunków.
  - 3.8.1.5. Zabronione jest wykonywanie wypłat z funduszy klienta, w jego imieniu, na rzecz innej osoby, w tym także:
    - a) dokonywania wypłat do rąk klienta albo z przeznaczeniem dla niego – z funduszy innego klienta,
    - b) pokrywania z nich honorarium adwokata z wyjątkiem tych tylko sytuacji, gdy na czynienie takich wypłat zezwalają przepisy prawa albo też gdy zostały one zarządzone przez sąd, a klient, na rzecz którego wypłata ma nastąpić, w sposób wyraźny lub dorozumiany wyraził na to zgodę.
  - 3.8.1.6. Adwokat będzie prowadził pełną i dokładną dokumentację, udostępnianą każdemu klientowi na życzenie, wykazującą wszelkie obroty funduszami klienta i odrębną od dokumentacji dotyczącej funduszy innych klientów.
  - 3.8.1.7. Właściwe władze w każdym spośród państw członkowskich będą dysponować takimi środkami prawnymi, które pozwolą im sprawdzać i badać – z zachowaniem poufności danych – dokumentację finansową prowadzoną przez adwokata dla funduszy klienta, pod kątem upewnienia się, czy wydawane

przez nie przepisy prawa są respektowane, w razie zaś ich naruszenia – będą mogły nałożyć na adwokata sankcje.

- 3.8.2. Z zastrzeżeniem norm poniższych, a także nie naruszając reguł ustanowionych powyżej w pkt. 3.8.1., adwokat władający funduszami klienta w związku z wykonywaniem praktyki zawodowej w którymkolwiek z państw członkowskich, musi stosować się do tych przepisów prawa regulujących przechowywanie funduszy klienta i sposób prowadzenia związanej z tym księgowości, które wydane zostały przez właściwe władze w jego własnym państwie członkowskim.
- 3.8.3. Adwokat prowadzący praktykę albo świadczący usługi w goszczącym państwie członkowskim może – za zgodą właściwych władz własnego państwa członkowskiego oraz goszczącego państwa członkowskiego – stosować się w omawianym względzie do wymogów goszczącego państwa członkowskiego, z pominięciem wymagań obowiązujących we własnym państwie członkowskim. W takim wypadku powinien on podjąć stosowne kroki w celu poinformowania swoich klientów, że obowiązują go wymagania prawne goszczącego państwa członkowskiego.

3.9. Obowiązkowe ubezpieczenie od odpowiedzialności cywilnej

- 3.9.1. Adwokat musi być nieprzerwanie ubezpieczony od odpowiedzialności cywilnej na wypadek wysunięcia przeciwko niemu roszczeń wynikłych w związku z wykonywaniem zawodu – w takim zakresie, jaki wyznaczany jest rodzajem i wysokością ryzyka podejmowanego w prowadzeniu praktyki przez danego adwokata.
- 3.9.2. Do adwokata świadczącego usługi albo wykonującego praktykę w goszczącym państwie członkowskim odnoszą się następujące reguły:
  - 3.9.2.1. Adwokat musi stosować się do wszelkich przepisów dotyczących ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej w związku z wykonywaniem zawodu, obowiązujących w jego własnym państwie członkowskim.
  - 3.9.2.2. Adwokat, którego wiążą reguły ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej związanej z wykonywaniem zawodu w jego własnym państwie członkowskim i który świadczy usługi bądź prowadzi praktykę w którymkolwiek goszczącym kraju członkowskim, ma obowiązek podjąć wszelkie starania po temu, aby na warunkach obowiązujących we własnym państwie członkowskim uzyskać stosowne ubezpieczenie rozciągające się także na usługi świadczone i praktykę wykonywaną w goszczącym państwie członkowskim.
  - 3.9.2.3. Adwokat, który nie uzyska rozszerzenia ubezpieczenia, o którym mowa powyżej w pkt. 3.9.2.3., jak również adwokat, którego nie wiąże obowiązek ubezpieczenia się we własnym kraju

członkowskim, a który świadczy usługi albo prowadzi praktykę w goszczącym państwie członkowskim – obowiązany jest niezwłocznie uzyskać ubezpieczenie co do swej odpowiedzialności cywilnej związanej z działalnością zawodową na rzecz klientów z owego goszczącego państwa członkowskiego i to co najmniej w wymiarze porównywalnym z tym, jaki obowiązuje adwokatów owego goszczącego państwa członkowskiego.

- 3.9.2.4. Jeżeli adwokat nie jest w stanie uzyskać ubezpieczenia pokrywającego ryzyko według takich zasad, jak powyżej opisane – powinien on poinformować o tym swoich klientów, o ile może z tego wyniknąć dla nich szkoda.
- 3.9.2.5. Adwokat świadczący usługi albo prowadzący praktykę w goszczącym państwie członkowskim może, za zgodą właściwych władz tego państwa oraz własnego państwa członkowskiego, podporządkować się zasadom ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej związanej z wykonywaniem zawodu, jakie obowiązują w goszczącym państwie członkowskim, z równoczesnym wyłączeniem w stosunku do niego wymogów dotyczących ubezpieczenia obowiązujących w jego własnym państwie członkowskim. W takim wypadku winien on podjąć stosowne działania w celu poinformowania swoich klientów o tym, iż podlega on regułom obowiązującym w goszczącym państwie członkowskim.

4. STOSUNEK DO SĄDÓW

4.1. Normy etyczne obowiązujące przy wykonywaniu czynności przed sądami

Adwokat, który występuje w sprawie sądowej lub też bierze udział w jakiejkolwiek procedurze toczącej się w sądzie bądź trybunale któregośkolwiek z państw członkowskich, musi stosować się do tych norm etycznych, które obowiązują w danym sądzie czy trybunale.

4.2. Zachowanie równoprawności stron w postępowaniu

Adwokat musi mieć zawsze na względzie zachowanie równoprawności stron w postępowaniu. Nie wolno mu na przykład kontaktować się z sądem bez wcześniejszego poinformowania adwokata działającego w imieniu strony przeciwnej ani przedkładać sądowi dowodów rzeczowych, not czy dokumentów nie uprzedziwszy o tym w odpowiednim czasie strony przeciwnej – chyba że na działania takie zezwalają obowiązujące normy proceduralne. O ile obowiązujące normy prawa nie stanowią inaczej, adwokatowi nie wolno również – bez wyraźnej zgody pełnomocnika strony przeciwnej – ujawniać

ani przedkładać sądowi żadnych propozycji ugodowego rozwiązania sporu pochodzących od drugiej strony lub od jej adwokata.

4.3. Szacunek dla sądu

Adwokat powinien, zachowując pełny szacunek i uprzejmość wobec sądu, bronić interesów swojego klienta w sposób prawy i odważny, nie zważając na swe własne interesy ani na ewentualne konsekwencje dla niego samego lub dla innej osoby.

4.4. Niedopuszczalność podawania informacji nieprawdziwych bądź mylących

Adwokatowi nie wolno świadomie podawać sądowi informacji nieprawdziwych lub wprowadzających w błąd.

4.5. Rozciągnięcie mocy obowiązującej na arbitrów oraz inne osoby sprawujące zbliżone funkcje

Przepisy regulujące stosunek adwokata do sądów stosuje się również do jego relacji z arbitrami i wszelkimi innymi osobami sprawującymi funkcje sędziowskie bądź quasi-sędziowskie, w tym również wtedy, kiedy sprawują one owe funkcje okazjonalnie.

5. STOSUNEK DO KOLEGÓW

5.1. Koleżeństwo

5.1.1. Koleżeństwo w obrębie grupy zawodowej wyraża się w zaufaniu i współpracy pomiędzy adwokatami; jest niezbędna dla dobra klientów oraz dla uniknięcia wytaczania niepotrzebnych procesów bądź podejmowania innych zachowań szkodzących dobremu imieniu palestry. Koleżeństwo nie można jednak w żadnym razie usprawiedliwiać przedkładania interesów zawodowych ponad interes klienta.

5.1.2. Adwokat powinien traktować wszystkich adwokatów z państw członkowskich jak swoich kolegów zawodowych i postępować wobec nich w sposób uczciwy i uprzejmy.

5.2. Współpraca pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich

5.2.1. Adwokat, do którego zwrócił się kolega z innego państwa członkowskiego, ma obowiązek odmówić przyjęcia zlecenia dotyczącego materii, na której sam się nie zna. Powinien on w takim wypadku być gotów pomóc owemu koledze w uzyskaniu informacji niezbędnych do przekazania sprawy innemu adwokatowi – takiemu, który byłby w stanie wykonać usługę objętą propozycją zlecenia.

5.2.2. Ilekroć ma miejsce współpraca pomiędzy adwokatem z któregoś z państw członkowskich a adwokatem z innego państwa członkowskiego – obydwaj mają obowiązek brać pod uwagę różnice, jakie mogą istnieć między ich rodzimymi systemami prawnymi, a także między organizacjami zawodowymi oraz prawami i obowiązkami adwokatów w ich krajach.

5.3. Korespondencja pomiędzy adwokatami

5.3.1. Ilekroć adwokat wysyłając wiadomość adwokatowi z innego państwa członkowskiego chce, aby pozostała ona poufna, albo by nie miała ona znaczenia przesądzającego cokolwiek² – powinien tę swoją wolę wyraźnie zaznaczyć równocześnie z przesłaniem wiadomości.

5.3.2. Jeżeli odbiorca takiej wiadomości nie może zapewnić jej statusu poufności lub nie może zagwarantować, że nie będzie ona miała znaczenia przesądzającego – powinien odesłać ją z powrotem do nadawcy, bez ujawniania komukolwiek jej treści.

5.4. Niedopuszczalność pobierania opłaty za skierowanie klienta

5.4.1. Adwokatowi nie wolno ani samemu żądać, ani przyjmować od innego adwokata albo od osoby trzeciej honorarium, prowizji bądź też określonych w innej formie korzyści za skierowanie klienta do innego adwokata albo zarekomendowanie mu go.

5.4.2. Adwokatowi nie wolno płacić komukolwiek honorarium, prowizji bądź też określonych w innej formie korzyści tytułem wynagrodzenia za skierowanie doń klienta.

5.5. Porozumiewanie się ze stroną przeciwną

Adwokatowi nie wolno porozumiewać się co do konkretnej sprawy czy też kwestii bezpośrednio z osobą co do której wie on, że jest reprezentowana w tej sprawie względnie korzysta co do danej kwestii z doradztwa innego adwokata – jeżeli nie ma na to zgody owego innego adwokata (przy czym o każdym takim kontakcie powinien tego adwokata poinformować).

5.6. (uchylony)

5.7. Odpowiedzialność wobec kolegów za uregulowanie należnego im honorarium

W kontaktach zawodowych pomiędzy członkami korporacji adwokackich z różnych państw członkowskich, jeżeli dany adwokat nie ogranicza się jedynie do zarekomendowania innego adwokata albo do przedstawienia go klientowi, ale sam powierza owemu koledze konkretną sprawę bądź zwraca się doń o poradę – jest wtedy osobiście zobowiązany, nawet w wypadku niewypłacalności klienta, zapłacić zagranicznemu koledze honorarium, koszty i wydatki należne. Adwokaci rozpoczynający tego typu współpracę mogą jednakże na

² W tekstach oryginalnych, zarówno w angielskim, jak i we francuskim: *without prejudice*

samym jej początku poczynić odmienne, dotyczące się tej kwestii ustalenia. Ponadto, adwokat zwracający się o pomoc w opisany wyżej sposób może w każdym czasie ograniczyć swą odpowiedzialność tylko do kwoty tej części honorarium i tych kosztów oraz wydatków, które powstały do momentu zakomunikowania zagranicznemu adwokatowi o wycofaniu się z odpowiedzialności za przyszłe tego typu zobowiązania.

5.8. Szkolenie młodych adeptów do zawodu

W celu zwiększania – z korzyścią dla klientów – zaufania oraz dla udoskonalania współpracy pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich, istnieje potrzeba zwiększania wiedzy co do treści prawa materialnego i procedur obowiązujących w rozmaitych państwach członkowskich. Dlatego też, mając świadomość konieczności – z punktu widzenia interesów zawodu adwokackiego – jak najlepszego szkolenia młodych jego adeptów, adwokaci powinni liczyć się z potrzebą szkolenia młodych adwokatów z innych państw członkowskich.

5.9. Spory pomiędzy adwokatami wywodzącymi się z różnych państw członkowskich

- 5.9.1. Jeżeli dany adwokat uważa, że jego kolega z innego państwa członkowskiego naruszył któryś z przepisów kodeksu etyki, powinien zwrócić mu na to uwagę.
- 5.9.2. Jeżeli pomiędzy adwokatami z różnych państw członkowskich zaistnieje spór na tle profesjonalnym, powinni oni w pierwszej kolejności poszukiwać – na ile to możliwe – jego rozwiązania na przyjaznym gruncie.
- 5.9.3. Adwokatowi nie wolno wszczynać żadnych procedur przeciwko kole-dze z innego państwa członkowskiego w kwestiach, o których mowa wyżej w pkt. 5.9.1 i 5.9.2, bez uprzedniego poinformowania organizacji adwokackich lub stowarzyszeń prawniczych, do których obydwaj należą – po to, by dać owym organizacjom względnie stowarzyszeniom możliwość udzielenia pomocy w osiągnięciu porozumienia.

Przygotowanie i tłumaczenie: *Ewa Stawicka*